

Johannes Bartholdi Friis

Föreliggande efterfrågade utredning 2018 av Jörgen Friis har inneburit letande efter två felande länkar; dels en son Bertil/Barthold som far till "Johannes Bartholdii Friis, född 1665", här benämnd Johan Friis, och dels en hustru II (av III som enligt litteraturen verkade ha funnits). Det har här lyckats att hitta sonen Bertil Jöransson som länsman i Breared (se under honom) och dessutom sonen Jacob(!), ej tidigare känd, och att avfärda den andra hustrun av tre förmodade (se under Vibeke och hennes far). Antavlan skriven i Holger 8. Källhänvisningar om inget annat sägs till Arkiv Digital. En utförligare version kan skickas på begäran.

1 **Johan Friis**, född 1663 i Breared, Bengt Hindrikssons gård, Breared sn (N), död 1718-02-01 i Prästgården, Grimeton sn (N). Kyrkoherde i Grimeton och Rolfstorp.
[[Far 2](#)] [[Mor 3](#)]

-Födelseåret enligt åldern vid dödsfallet.

-Efter svärfadern installerad i tjänsten 3 söndagen i advent 1695. Skrev alltid under mtl med "Johan Friis".

-Död 54 år 5 månader och 3 veckor gammal.

Gift 1695-07-31 i Grimeton sn (N) med
Thala Catharina Guntzow, född i Prästgården, Grimeton sn (N), död (begravd 1711-12-19) i Prästgården, Grimeton sn (N).

-Dotter till kyrkoherden Andreas Hansson Guntzow (1620-1696 bgr 28/4, gift I med Apollonia Markusdotter, död 1655) ohh Maren Hansdotter (1640-1712 bgr 11/4).

Gift 1712 i Grimeton sn (N) med
Johanna Venusina, född 1681 i Prästgården, Vinberg sn (N), död 1758-11-15 i Prästgården, Gällared sn (N).

-Födelseår enligt åldern vid dödsfallet.

-Dotter till kyrkoherden i Vinberg Arendt Hansson Venusinus (enligt mtl död 1701) ohh NN (enligt mtl död 1699) i hennes andra gifte (gift I med inspektör Jacob Winberg).

-Gift I 1700 (enligt mtl och faddrar i Vinberg före 5/10, då hon står som hustru) med kyrkoherden i Okome Johannes Ahlström, död 1704 (mtl), i hans andra gifte.

-Gift II 1705 (mtl) med Ahlströms efterträdare Otto Nordtman, död 1709 (mtl).

-Vigselåret III (1712) enligt mtl.

-Död hos sonen Johan Otto som var kyrkoherde i Gällared (N).

Barn i första giftet:

* **Anna Maria Friis**, född 1696-01-07 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Bertil Andreas Friis**, född 1697-05-23 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Margareta Johanna Friis**, född 1698-12-10 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Hans Jörgen Friis**, född 1700-12-15 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Christina Catharina Friis**, född 1702-04-30 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Catharina Maria Friis**, född 1703-09-25 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Johanna Pernilla Friis**, född 1706-06-21 i Prästgården, Grimeton sn (N).

Barn i andra giftet:

* **Johan Otto Friis**, född 1714-05-04 i Prästgården, Grimeton sn (N).

* **Thala Catharina Friis**, född 1716-09-10 i Prästgården, Grimeton sn (N), död 1717-12-15 i Prästgården, Grimeton sn (N).

*** Generation I ***

f

2 **Bertil Jöransson**, född i Sevel sn, Ringköbing amt, Danmark, död 1707 i Breared, Bengt Hindrikssons gård, Breared sn (N). Länsman i Breared. [[Far 4](#)] [[Mor 5](#)] [[Maka 3](#)] [[Proband 1](#)]

-I Tönnersjö tingsrätts protokoll 1668 nämns ofta kronolänsman Bertil Jöransson, ibland som ombud för Jörgen Friis. Detta ger anledning till att i mtl leta efter länsmannens hemvist, varvid det framkommer att han bodde i Breareds by, Bengt Hindrikssons gård, och nämns där några år in på 1700-talet: i mtl 1705 omtalas att drängen Jöns befann sig "hos pastoren i Grimeton". Och så beviset för filiationen: i mtl 1708 meddelas att Bertil Jöransson var död och att hustrun "flyttat till sonen i Grimeton" (redan känt att Johan Friis mor dog hos honom 1713). I Tönnersjö HR 1672 21/3 (bild 106) står det sedan också tydligt: "her Jören Larsson Friss sogneprest till Wedige Sogn och des Anexer wed sin Sön Bertell Jörgensson i Brearedh".

-Ungefär jämnårig med brodern Lars och född 1640 plus minus 2-3 år (en av dem uppges ha varit född 1642).

-Nämns i Breared Bengt Hindrikssons gård från mtl 1662 (daterad 1662 24/10), då som ogift, men troligen gift senare detta år med tanke på sonens födelse som bör ha ägt rum 1663. Var länsman 1668 (HR) men hade avgått senast 1674 19/11 (HR). Gården var enligt Hallands landsbeskrivning 1729 gästgivargård.

-Död 1707 (levde enligt mtl 1707, daterad 13/3, och var död 1708, daterad 5/3).

Gift med nästa ana

Barn:

* **Johan Friis**, född 1663, se ana [1](#).

m

3 **Kerstin Jönsdotter**, född 1639, död 1713-01-20 i Prästgården, Grimeton sn (N).

[[Make 2](#)] [[Proband 1](#)]

- Födelseår enligt åldern vid dödsfallet.
- Flyttade efter makens död till sonen i Grimeton (mtl 1708).
- Död "73 år och några månader gammal".

Gift med föregående ana

*** Generation II ***

ff

4 Jörgen Lauridsen Friis, född 1612 i Danmark, död 1688 i Prästgården, Veddige sn (N). Kyrkoherde i Sevel i Danmark, Breared och Veddige.
[[Far 8](#)] [[Mor 9](#)] [[Maka 5](#)] [[Son 2](#)]

- Blev student 1632 21/4 och kom då från Viborgs skola. Präst i Sevel 1637 efter svärfadern.
  - Skrev under handlingar med "Georgius Laurentii Frisius".
  - Kyrkoherde i Sevel 1637-43.
  - Suspenderad 1642 24/8.
  - Avsatt 1643 21/6 (med löfte om ev återinsättning).
  - Avsatt permanent 1643 18/9. Påstådda irrläror, men han hade rätt.
  - Insatt i fängelse (Blå tornet) 1643 någon gång i okt/nov.
  - Straffarbete på örlogsvarvet Bremerholm vid Köpenhamn 1644 28/6.
  - Frigiven vid årsskiftet 1645/46.
  - Till Rostocks universitet 1646 (direkt efter frisläppandet) för teologisk inlaga.
  - Försökte fåfängt erhålla tjänst i dansktalande del av Sleswig 1647. Brodern Mattias där hjälpte honom bl.a. med språket.
  - Åter till Danmark 1647 13/12 (efter i princip exil).
  - Upphöll sig hos svågrar på Jylland några år (1648 till åtminstone 1652).
  - Anhöll 1650 hos svenska regeringen om tjänst i det nya landskapet Halland.
  - Prästval i Breareds kyrka 1652 13/7. Motkandidaten valdes, men tog tillbaka.
  - Formellt vald i slutet av 1652.
  - Rättssak pga något med tiondet 1666.
  - Anklagad pga påstådd irrlära. Till Domkapitlet 1667 23/7.
  - Avsatt 1668 31/1 och ersatt med sonen Lars.
  - Återinsatt 1668 30/10 och kvar med sonen tills ny tjänst blev ledig.
  - Kyrkoherde i Veddige 1671 (se vidare strax nedan).
  - På nytt i blåsväder 1679, då han lät sonen Lars viga sin syster Anna i prästgården i Veddige och använda danskt språk och danska ceremonier.
- Utvikning angående tillsättandet i Veddige: i Viske HR 1669 4/10 (sid. 38) och 1670 9/5 (sid. 8 ff) finns ett par långa mål om herr Jörans tillsättning. Den förre prästen, Michel Hansen, levde till efter 1668 25/5 (Viske HR). Jörgen Friis provpredikade en söndag (ej närmare tidsbestämd), och bönderna var allvarligen tillsagda att gå till kyrkan. De lyssnade på predikan men lämnat sedan kyrkan och gjorde inget prästval. Någon tillsättning skedde inte. Församlingen ville ha en svensk präst, helst herr Christen Hansen i Frillesås. De fick reda på att det var uteslutet. Då ville de i stället ha herr Anders Juel, som kanske också kunde konservera änkan, "bara de blev kvitt herr Jörgen". De prästerliga syslorna i Veddige utfördes av kaplanen Olof Larsson. Jörgen Friis tillträdde inte förrän 1671, omkring 29/3, då han skrev på ett kontrakt med änkan Dorotea om barnens försörjning. Detta datum finns även i Viske HR 1674 22/6 (sid.25) som datum för K. Maj:ts brev på pastoratet ("nådige Collation på Wedige Pastorat, dat. Stoch holm den 15 Martij 1671").

-Vigselåren uppskattade. Jörgens första äktenskap sätts till det ganska säkra året 1637, då han tillträdde sin första kyrkoherdetjänst, hos svärfadern. Det andra ägde nog rum omkring 1670, då denna hustru med tanke på sitt barnafödande i hennes andra äktenskap inte kan ha varit född tidigare än 1648.

-Död 1688 (uppgift via nätet och har kontrollerats i mtl - levde i mtl 1688, daterad 13/1, men var död 1689, daterad 9/1, då änkan nämns).

-Utförliga biografier tillgängliga via nätet.

Gift 1670 med

Regina Forman, född 1648 i Göteborg, död (begr 1703-10-11) i Varberg sfs (N).

-Född tidigast omkring 1648, då hon fick barn till 1693 i sitt andra äktenskap.

-Kan inte ha gift sig mycket före 1670 med tanke på beräknat födelseår. I Viske HR 1674 3/8 om skatt av prästgårdsbönderna hade herr Jörgen en icke namngiven hustru som skulle kunnat vittna vid behov.

-Inga barn kända i hennes första äktenskap.

-Personer med namnet Forman mkt sällsynta. Det går ändå att genom en domboks- och kyrkboksgenomgång skissera en familj:

En *Gunnela Forman* gifte sig omkring 1675 (innan dess omkring 1660 med förre fältskären Michell Bardskärare) med fältskären vid Varbergs slott och stad Johan Noreen, enligt Varbergs kämnärsrätt 1683 (sid. 105) även kallad "Johannes Matthiae Noreen". Johan Noreen var 1698 10/12 fadder för Johan Friis barn i Grimeton. En son till Johan Noreen var den Mattias Johansson Noreen som var fältskär i Karlshamn när han gifte sig där 1714 (lysning 10/) Det går att se ett samband med Varberg, då Mattias Noreen 1716 31/3 som fadder för dottern Regina (!) hade "hr Johan Friis", säkerligen kyrkoherden i Grimeton (alltså gift med Mattias moster Regina). Bou Karlshamn 1753:223. I denna ser vi bl.a. att han hade en dotter Britta *Gricilia*, ett mycket ovanligt namn som tyder på släktskap enligt nedan (=namnet efter Mattias mormor). Gunnela Forman dog 1703 bgr 11/10. Johan Noreen gifte 1705 24/6 om sig i Landa sn (N) med Anna Juliana Christensdotter, dotter till häradsskrivaren i Fjäre härad Christen Enevaldsson. De bodde i Varberg, där Johan dog 1715 bgr 21/6. Anna dog 1743 4/1 på hospitalet i Varberg, ungefär 60 år gammal.

I Vbg RR 1688 19/6 (bild 471) nämns en *Lisebeth Bengtsdotter Forman* i ett ärende om ett gårdsköp med anknytning till personer i Göteborg. Genom Olga Dahls stora verk Göteborgstomter, får man veta en hel del om slakten Forman, här bara delvis medtagna: den utgick från Bengt Börgesson Gårdshult/Gåshult (i Hemsjö sn i Kullings härad), tomtägare i Gbg 1637-73 med hustrun Gricilia Wilhelmsdotter Jack och sonen Börge Bengtsson Forman, "landsskrivare i Halland". Börge nämnd i Gbg:s RR 1671 15/5 och hade då syskon, bl.a. system Elisabets (säkerligen Lisebeth ovan), vilken nämns i Gbg sommaren 1668. Jag hittade Börge Forman även i Hallandsfars landstings protokoll från 1671 30/8, då han var ombud för landshövdingen Johan Hård i ett ärende från Lyngås i Fjäre härad. En son till honom måste ha varit den Hans Börgesson Forman som 1689-90 var gesäll hos fältskären Johan Noreen och då gjorde pigan där med barn (Vbg kämnärsrätt 1690 sid. 246 och 268). Hans Forman är nämnd som gesäll hos Johan Noreen, med och utan namn, i mtl 1692-95, möjligen ända till 1697. Detta tyder starkt på släktskap, då Hans inte var född i Varberg men ändå gesäll där och med tanke på namnet Forman vistades hos sin faster och hennes man fältskären. Det kan alltså ha funnits minst tre döttrar till denne Bengt Börgesson, av vilka Regina var den ena. Sammanfattningsvis kan man knyta samman Börge Bengtsson Forman med hans syster Gunnela, gift med fältskären Johan Noreen i Varberg genom att sonen Hans blev gesäll där. Och genom fadderskap (ömsesidigt mellan familjerna) och namnlighet kan man knyta ihop Gunnela och Regina.

-Regina omgift 1689 18/12 i Värö (N) med Andreas Gothenius som hade varit komminister hos fadern i fyra år.

Barn i första giftet:

* **Jacob Jöransson**

-Nämns i Viske HR 1674 4/5 (sid.23), då "Jacob Jörgensson på Sin fader Hr Jörgen Frijses wegne Sogne præst til Wedie och des Annexer...".

-Sannolikt rätt och inte felskrivning för Lars eller Bertil, då fadern Jörgen Friis hade en bror Jacob, vilket visar att namnet fanns i den närmaste släkten. Bör ha varit minst 18-20 år vid det här tillfället.

* **Bertil Jöransson**, se ana 2.

* **Lars Jöransson Friis**, född 1640 i Sevel sn, Ringköbing amt, Danmark, död 1683 i Prästgården, Breared sn (N).

-Via nätet finns en uppgift att han var född 1640 och dog 1701. Kan ha varit född då plus/minus 2-3 år, men inte död 1701. En av sönerna (Lars eller Bertil) uppges ha varit född 1642.

-Säkerligen död 1683: hans änka Maren nämns i Tönnersjö HR 1684 4/2 (bild 283) om ett resterande prästetionde. Efterträdaren Lars Nilsson Gadelius hade tillträtt 1684 22/10 (Tönnersjö HR, bild 311 ff).

-Gift med Maren Vinberg, dotter till en Jacob Vinberg, troligen företrädaren Jacob Pedersen, död omkring 1669 (Vbg RR), vilkens hustru (död enligt mtl 1699) blev omgift med kyrkoherde Arendt Hansson Venusinus i Vinberg (N). Maren död 1709. Hon skall enligt uppgift ha varit gift I med Lars Friis och II med Lars Gadelius (död 1708). Detta stöds av att Lars Friis änka Maren nämns i HR protokoll 1684 4/2, och Lars Gadelius 1684 22/10.

-Bou efter Lars Gadelius och Maren Vinberg 1710 28/7 (Tönnersjö HR).

* **Christen Jörgensen Friis**, född 1644 i Sevel sn, Ringköbing amt, Danmark, död 1682 i Örrer sn, Ringköbing amt, Danmark.

-Han efterträdde 1669 5/6 Laurids Christensen som kommit dit 1632. Att han var morbror är en gissning som stämmer med att Jörgen Friis efter 1645 uppehöll sig hos sina svågrar på Jylland och att hans hustru Vibeke bodde på prästgården i Örrer åtminstone 1651-53. Laurids var också fadder i Estvad sn för Erich Nielsens (se under fm 5, Vibeke) barn 1653 17/7, samtidigt som Vibeke.

-Gift med Maren Knudsdatter.

-Fick flera barn, bl.a. dottern Vibeke.

-Död 1682 eftersom ersättaren kom i tjänst 2/12. Änkan nämnd 1685 25/2 och ännu 1703 19/11.

* **Magdalena Jöransdotter**, född 1653, död 1731-05-23 i Veinge sn (N).

-Gift, troligen omkring 1671, med kyrkoherden i Veinge (N) Olof Nilsson Kjerrulf, död 1700. Han var först kaplan hos svärfadern i 17 år innan denne avled (1688), dvs från omkring 1671.

-Död 78 år gammal.

* **Anna Jöransdotter**, född 1654, död 1716-04-22 i Värö sn (N).

-Gift 1679 (vigd hemma i Veddige prästgård av brodern Lars Jöransson Friis i Breared) med kronolänsmannen Erik Memsen, son till lantjägmästaren Addich Memesen, död 1677 bgr 10/7 i Värö sn (N), ohh Elsa Schleppengrell (1629-1699) och bosatt i Värö sn (och en tid i Veddige sn (N)).

-Död 61 år 5 månader och 11 dagar gammal.

-Angående barnen: David bör ha varit född senare än som anges i släktöversikter, då det knappast finns utrymme för ett barn mellan vigseln och dottern Johannas födelse 1680. Däremot finns en lucka bland barnen 1686-94, då familjen bodde i Veddige där kyrkböckerna saknas för den tiden. Å andra sidan uppges David ha varit äldste brodern till den 1755 avlidne Addich Memsen. Man har i översikter två döttrar Anna och Johanna. Det rör sig rätteligen om en enda dotter som i olika källor får dessa namn (inte enda stället som de namnen anses vara samma).

* **Johannes Jörgensen Friis**, född 1657, död (begravd 1657-09-27) i Estvad sn, Ringköbing amt, Danmark.

-Född 1657 enligt uppgift via nätet. I dödboken står det dock bara att han var Jörgens "lille son".
-Kontrollerat i dödboken som finns tillgänglig via nätet: fadern anges som "Hr Jörgen, förrige praest i Söwell" (=Sevel sn, där han tidigare haft sin tjänst).

fm

5 **Vibeke Johanne Bertelsdatter**, född i Ringköbing amt, Danmark, Sevel sn.
[[Far 10](#)] [[Mor 11](#)] [[Make 4](#)] [[Son 2](#)]

-Tilltalsnamn enligt kyrkböcker i Danmark.

-Dotter till makens företrädare i ämbetet Bertel Lauridsen, död efter 1619, ohh Susanne Dorothea Thomasatter Praem.

-Angivet dödsår 1644 enligt släktutredningar i Danmark. Detta är dock fel och har kanske uppkommit pga att sonen Christen föddes då och att man inte funnit henne i någon källa efter detta. Hon finns dock som fadder 1651 2/3 i Estvad sn i Ringöbing amt i Danmark och bodde då i Örrer prästgård. Även 1653 17/7 nämns hon i samma källa. Även då fanns hon i Örrer prästgård och bar barnet till dopet. Båda gångerna gällde det barn till kyrkoherden Erich Nielsen Brunow/Bruun och hans hustru Anna Bertelsdatter. Det är då uppenbart att Anne var syster till Vibeke och att Erich Nielsen var en av de svågrar som källorna uppger att Jörgen Friis familj uppehöll sig hos efter frisläppandet 1645. Anne var född cirka 1606 och dog 1690 bgr 30/4 i Estvad sn. Annes barns namn väl förenliga med att hon var dotter till Bertel Lauridsen och Susanne Praem.

-Ytterligare en mycket säker syster fås fram av genomgången av faddrarna i Estvad: Johanne Bertelsdatter, vilken 1651 23/2 bar barn till dopet i Estvad sn, "da werendis wdi Estvad praestegaard".

-Troligen flyttade Vibeke med maken till Sverige när han tillträdde tjänsten i Breared. Det bör ha varit 1653 efter prästvalet i Breared 1652 13/7, då han efter några turer blev utsedd till kyrkoherde. Möjligen flyttade inte Vibeke och barnen med honom direkt, eftersom sonen Johannes begravdes i Sevel 1657. Men det kan ha varit i samband med ett besök hos släkten där.

Gift 1637 med föregående ana

*** Generation III ***

fff

8 **Laurids Jörgensen Friis**, född 1582 i Flensburg, Schleswig-Holstein, Danmark, död 1631 i Viborg sn, Viborg amt, Danmark.

Slottskrivare på Hald och rådman i Viborg och Karise (Faxe kommun på Själland) i Danmark.

[[Maka 9](#)] [[Son 4](#)]

Gift med nästa ana

Barn:

* **Jacob Friis**, bara nämnd i antavla på nätet.

* **Karen Friis**, gift Bjerring.

* **Mattias Friis**, född 1605, död 1672 i Vilstrup sn, Haderslev amt, Danmark.

-Möjligen född i Flensburg: gick till universitetet i Rostock, inte Köpenhamn.

-Kyrkoherde i Abild i Schleswig. Försvarade Jörgen i ett långt inlägg, när han anklagades för falsk lära.

-Död hos dottern och mågen i Vilstrup (herdaminnet), men är ej införd i dödboken.

* **Jörgen Lauridsen Friis**, född 1612, se ana [4](#).

ffm

9 **Magdalene Madsdatter**.

[[Make 8](#)] [[Son 4](#)]

Gift med föregående ana

fmf

10 **Bertel Lauridsen**, född 1570. Kyrkoherde.

[[Maka 11](#)] [[Dotter 5](#)]

-Födelseåret enligt biografier på nätet.

-Kyrkoherde i Sunds sn från 1597 (född där och son till kh Laurids Andersen) och i Sevel från 1603. Död efter 1619.

Gift med nästa ana

Barn:

* **Vibeke Johanne Bertelsdatter**, se ana [5](#).

* **Johanne Bertelsdatter**, född i Sevel sn, Ringköbing amt, Danmark.

-Nämnd som bärerska vid dop 1651 23/2 i Estvad sn, "da werendis wdi Estuad praestegaard".

* **Anne Bertelsdatter**, född 1606 i Sevel sn, Ringköbing amt, Danmark,

död 1690-04-30 i Estvad sn, Ringköbing amt, Danmark.

-Olika uppgifter på nätet om födelseår. Född tidigast omkring 1606 med tanke på barn 1653.

Knappast född 1633, då hon fick barn före 1648 och kanske redan 1641 när maken fick sin tjänst.

-Gift med kyrkoherden i Estvad sn från 1641 Erich Nielsen Brunow/Bruun, född 1614, död 1666.

-Död 1690. Ingen ålder angiven.

-Barn: Bertel (bgr 1648 24/2), Anastasius (född 1647 dpt 24/10), Susanne (född 1651 dpt 2/3) och sonen NN (född 1653 dpt 17/7).

fmm

11 **Susanne Dorothea Thomasdatter Praem**, född 1585.

[[Make 10](#)] [[Dotter 5](#)]

-Födelseåret enligt biografier på nätet.

Gift med föregående ana

Henrik Karlsson 2018